

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 24.12.2024- 493
Karar Tarihi ve No : 24.12.2024- 9283

53.02.2
Toplantı Yeri
TRABZON

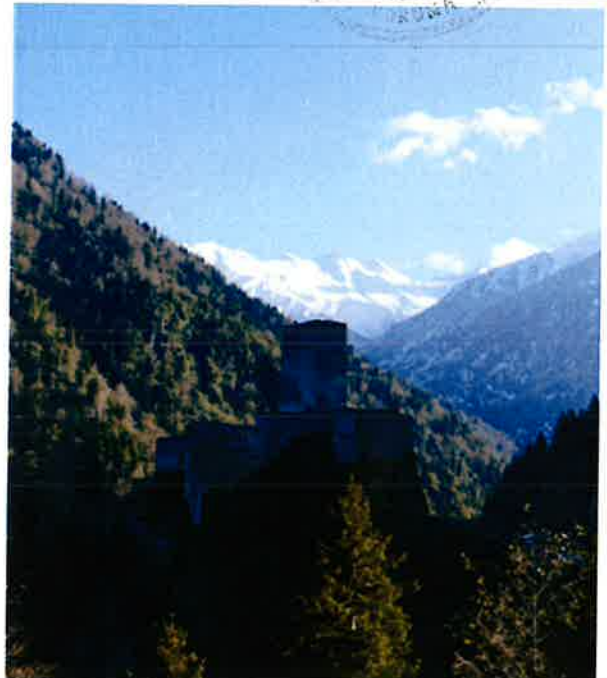
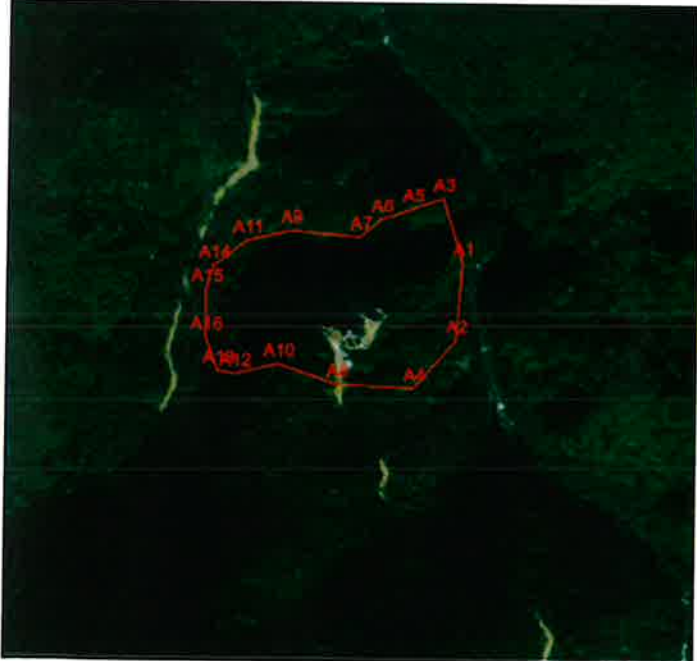
Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Mollaveyis Köyü Maliye Hazinesi Mülkiyetine ait, Orman vasıflı 101 ada, 1 parselde bulunan Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulunun 08.06.1979 tarih ve A-1697 sayılı kararıyla kültür varlığı olarak tescillenen, Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 19.05.1998 tarih ve 3148 sayılı kararıyla I. Derece arkeolojik sit alanı olarak belirlenen, 18.02.2010 tarih ve 2529 sayılı kararıyla sit sınırları sayısallaştırılan, 21.12.2006 tarih ve 910 sayılı kararıyla rölöve restorasyon ve Çevre Düzenleme Projeleri onaylanan, ayrıca Nitelikli Doğal Koruma Alanı içinde kalan Zil Kale'nin deforme olmuş bilgilendirme tabelalarının yenilenmesi talebini içeren Rize Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 11.09.2024 tarih ve E-95711548-165.99-5654651 sayılı yazısı ile Çamlıhemşin Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliğinin 01.11.2024 tarih ve 3528 sayılı yazısı, konuya ilişkin Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun 14.02.1986 tarih ve 1933 sayılı kararı, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Ankara Bölge Kurulunun 28.11.1986 tarih ve 1114 sayılı kararı, Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 21.10.1994 tarih ve 2064 sayılı, 01.11.1996 tarih ve 2658 sayılı, 19.05.1998 tarih ve 3148 sayılı, 13.10.2000 tarih ve 3939 sayılı kararları, 26.01.2007 tarih ve 988 sayılı, 18.02.2010 tarih ve 2529 sayılı kararları, Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 14.12.2011 tarih ve 160 sayılı, 25.01.2012 tarih ve 214 sayılı, 02.03.2012 tarih ve 356 sayılı, 29.03.2012 tarih ve 406 sayılı, 17.04.2012 tarih ve 1156 sayılı 29.05.2013 tarih ve 1216 sayılı, 20.06.2018 tarih ve 4271 sayılı, 25.02.2021 tarih ve 6275 kararları, Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünün 09.12.2024 tarih ve 3122699 sayılı uzman raporu okundu ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Mollaveyis Köyü Maliye Hazinesi Mülkiyetine ait, orman vasıflı 101 ada, 1 parselde bulunan kültür varlığı olarak tescilli Zilkale'nin koruma grubunun I olarak belirlenmesine;

Ekteki güncellenen tescil fişi ile sit fişinin uygun olduğuna;

Zilkale'nin bilgilendirme tabelalarının değiştirilmesi talebinin; Kültür ve Turizm Bakanlığının 23.11.2007 tarih ve 196639 sayılı oluru ile yürürlüğe giren "Müze ve Ören yerleri Giriş Bilgilendirme, Yönlendirme ve Uyarı Tabelalarına İlişkin Yönergede" belirtilen ölçü ve şekillere uygun olarak hazırlanıp kale planı üzerinde yerlerinin işaretlenerek Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kuruluna sunulduktan sonra, değerlendirilebileceğine karar verildi.

AVRUPA KONSEYİ		KÜLTÜREL VARLIKLAR KORUMA ENVANTERİ		SİT	ENVANTER	
TÜRKİYE		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			HARİTA NO.	
İLİ: RİZE	İLÇE: ÇAMLIHEMŞİN	MAHALLE VEYA KÖYÜ: MOLLAVEİS		KADASTRO: PAFTA:	ADA: 101	PARSEL: 1
ADI: Zil Kale Arkeolojik Sit Alanı						
AYRINTILI TANIMI: Zil Kale, Rize'nin Çamlıhemşin ilçesinde sahilden 40 km içerde Fırtına Vadisi'ne hâkim 750 m rakımlı doğal kayalık bir tepe üzerinde yer almaktadır. Kalenin Çamlıhemşin ilçe merkezine olan uzaklığı ise 12 km'dir. Etrafı yoğun ormanlık alan ile çevrili olan Zir Kale sahil kesiminden iç tarafa doğru giden ve Orta Çağ'da hem ulaşım hem de ticaret faaliyetleri için kullanılan yol güzergahına hâkim bir noktada kurulmuştur. Zil Kalenin kitabeleri olmadığı için hangi dönemde ve kim tarafından inşa edildiği bilinmemektedir. Zil Kale ve Kale-i Bala hakkında kaynaklardaki bilinen ilk kayıtlar Osmanlı arşiv belgelerinde geçmektedir. Kayıtlarda Trabzon livasına bağlı Hemşin kazasında Aşağı ve Yukarı Kale olmak üzere iki kale olduğu belirtilmektedir. 1520 yılında Yukarı Kale'de 40 neferin günde 182 ve senede 64.780 akçe aldıkları, Aşağı Kale'de ise 30 neferin günde 147 ve senede 52.036 akçe tahsisatları kaydedilmiştir. Ayrıca Yukarı Kale'de 499 kile buğday zahire, Aşağı Kale'de ise 382 somar buğday, 440 somar darı olmak üzere ayrı ayrı zahire ve mühimmatlarının olduğu kaydedilmiştir. Zilkale'nin 13 ve 14 yy'larda Trabzon İmparatorluğu döneminde yapıldığı ve Osmanlı döneminde kullanıldığı düşünülmektedir. Zilkale, vadinin iki geniş yakasını ayıran bir boğazda, aşağısındaki dere yatağından 100 m yukarda olan kayalık bir çıkıntı üzerine kurulmuştur. Kayalık zemin üzerine kurulan kale belli bir plan dahilinde olmayıp tamamen kayalığın yapısına göre şekillenmiştir. Dış kale, orta kale ve iç kale gibi üç bölümden oluşmaktadır ve her bölüm kendi içerisinde farklı mimari yapılara ayrılmaktadır. Zil Kale'de yapım malzemesi olarak kaba yonu taş, kesme taş ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Kapı, pencere ve duvar kenarlarında kesme taş kullanılırken duvarların tamamında kaba yonu taş kullanılmıştır. İç bölümdeki kat sistemlerinde ise ahşap malzeme kullanıldığı kalan izlerden anlaşılmaktadır.						
ŞİMDİKİ TEHLİKELER: İzinsiz kazı ve kaçak inşai/fiziki uygulamalar yapılması						
ŞİMDİKİ DURUM : Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 21.12.2006 tarih ve 910 sayılı kararıyla onaylı restorasyon projesi doğrultusunda onarılmıştır.						
ŞİT POTANSİYELİ : I. Derece Arkeolojik Sit,				KORUMA DERECESESİ: I. Derece Arkeolojik Sit		
ŞİMDİKİ KORUMA : I. Derece Arkeolojik Sit				HAZIRLAYANLAR : .../12/2024		
ÖNERİLEN KORUMA: I. Derece Arkeolojik Sit,				Servet KARAMAHMUT Gülseren BOZ Ozkan AYDIN Arkeolog Arkeolog İnşaat Müh.		
Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun; 24/12/2024 gün ve 9253 sayılı kararı ekidir.				KONTROL EDEN: .../12/2024 Yücel KUM Koruma Bölge Kurulu Müdür V.		
YAYIN DİZİNİ:				REVİZYON:		
Yuka, Ahmet, "Rize Çamlıhemşin'de Tarihi İki Yapı: Kale-i Hemşin Zir ve Kale-i Hemşin Bala", Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 8/15, ss.291-321.				Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 19.05.1998 tarih ve 3148 sayılı kararıyla I. Derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmiştir.		
GÖZLMLER: Kalenin çevresinde ormanlıklara kaplı eğimli topografik yapıya sahip araziler bulunmaktadır.				KURUL ONAYI:		
				ASLI GİBİDİR Yücel KUM Koruma Bölge Kurulu Müdür V.		

HARİTA VE FOTOĞRAF

AVRUPA KONSEYİ		KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		ANIT		ENVANTE	
TÜRKİYE		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		HARİTA N			
İLİ: RİZE	İLÇESİ: Çamlıhemşin	MAHALLE VEYA KÖYÜ: Mollaveis Köyü		KORUMA	I.Grup Yapı	X	
SOKAK VE KAPI NO:		KADASTRO Pafta: Ada: Parsel: 101 1		DERECESİ	II.Grup Yapı		
ADI: ZİL KALE	YAPTIRAN:	YAPAN:		MİMARİ ÇAĞI: Ortaçağ			
	YAPIM TARİHİ: 13-14 yy	KİTABE: Yok		VAKFIYE:			
GENEL TANIM: Dış surlar, orta surlar ve iç kaleden meydana gelen, taş malzemeyle yapılan, ortaçağ kalesidir.							
KORUMA DURUMU: A İYİ TAŞIYICI A DIŞ YAPI A ÜST YAPI A İÇ YAPI A SÜSLEME A RUTUBET A YOK B ORTA B B B B B B B C FENA C C C C C C C							
GÖZLEMLER: Onarım gördüğü için bakımlı ve sağlam durumdadır.							
BUGÜNKÜ SAHİBİ Maliye Hazinesi		BAKIMINDAN SORUMLU OLAN: Sahibi		TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA
YAPILAN ONARIMLAR: Restore edilmiştir.				ORJİNAL KULLANIMI : Kale			
AYRINTILI TANIMI: ZilKale, Rize'nin Çamlıhemşin ilçesinde sahilten 40 km içerde Fırtına Vadisi'ne hâkim 750 m kadar rakımı olan bir tepede üzerinde yer almaktadır. Kalenin Çamlıhemşin ilçe merkezine olan uzaklığı ise 12 km'dir. Kayalık zemin üzerine kurulan kale belli bir plan dahilinde olmayıp tamamen kayalığın yapısına göre şekillenmiştir. Dış kale, orta kale ve iç kale gibi üç bölümden oluşmaktadır ve her bölüm kendi içerisinde farklı mimari yapılara ayrılmaktadır. Yapının kuzey, güney ve doğu cepheleri tamamen Fırtına deresi ve vadisine bakmakta ve bu bölümler derin uçurumlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla kaleye bu yönlerden ulaşmak mümkün değildir. Kalenin en önemli cephelerinden birisi olan batı cephesi sahil ile iç kısımlar arasındaki bağlantıyı sağlayan tarihi yola bakmaktadır. Kalenin giriş kapısına, kuzeybatı köşede bulunan patika yoldan ilerlenerek ulaşılır. Giriş kapısı bir ucu kayalık alan ile bağlantılı diğer ucu uçuruma bakan 11,30 m uzunluğunda bir kalkan duvar içerisine yerleştirilmiştir. Yarım yuvarlak kemerli olan giriş kapısının yerden kemer kilit taşına kadar olan yüksekliği 3,80 m, genişliği ise 1,85 m olarak ölçülmüştür. Kapıdan girildikten sonra yapının dış kale olarak adlandırılan bölümüne ulaşılır. Dış kale; kuzeyden başlayıp güneye doğru devam eden ve yer yer kayalık alanlarında olduğu sahanlık ve depo bölümünden oluşmaktadır. Sahanlık bölümünün ortalama uzunluğu 30 m ve genişliği 15 metredir. Sahanlığın uçuruma bakan doğu tarafı kayalığın alt hizasından başlayan ve 35 m uzunluğunda olan bir sur duvarı ile çevrilidir. Dış kaledeki tek mimari yapı ise giriş kapısının sol tarafında bulunan depo bölümüdür. Beden duvarları ve üst örtüsü yıkılmış olan depo bölümü 4,60 x 2,70 m ölçülerinde dikdörtgen planlı bir yapıya sahiptir. Sahanlığın güneybatı yönünde bulunan basamaklarla yapının orta kale diye adlandırılan bölümüne geçilmektedir. Orta kale; koridor, avlu, ibadethane ve muhafız odası gibi bölümlerden oluşmaktadır. Orta kale avlusunun güneybatı köşesinde yer alan basamaklarla yapının iç kale olarak adlandırılan bölümüne geçilmektedir. İç kale; baş kule, yaşam alanı ve gözetleme kulesi (burç) gibi bölümlerden oluşmaktadır. Bu bölümlerden en önemlisi baş kule olarak adlandırılan yapıdır. Kale yapısına anıtsal bir görünüm katan baş kule her bir kenarı farklı boyutta olan dörtgen bir yapıya sahiptir. Kalenin ortasında kayalık zemin üzerine inşa edilen baş kule 20 m yüksekliğe sahip olup çevreye dört yönden hâkim bir konuma sahiptir. Kulenin güney kenarı 11,40 m, kuzey kenarı 11,00 m, batı kenarı 7,30 m ve doğu kenarı 15,90 m uzunluğuna sahiptir.				BUGÜNKÜ KULLANIMI :			
				ÖNERİLEN KULLANIMI:			
				HAZIRLAYANLAR:/12/2024			
				KONTROL EDEN:			
				KURUL ONAYI:			
YAYIN DİZİNİ:				EKLER:			
Yuka, Ahmet, "Rize Çamlıhemşin'de Tarihi İki Yapı: Kale-i Hemşin Zir ve Kale-i Hemşin Bala", Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 8/15, ss.291-321.				RAPOR * FOTOĞRAF * RÖLEVE PROJESİ * HARİTA * KİTABE -			
				****Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 24.12.2024 tarih ve sayılı kararıyla revize edilmiştir. REVİZYON: Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulunun 08.06.1979 tarih ve A-1697 sayılı kararıyla tescil edilmiştir.			